

Васа Павковић

ЗА СМИСЛОМ ПЕСНИЧКЕ РЕЧИ

Богдан Мрвош: *Измицање здравља*, Заједница књижевника Панчева, 1998

Измицање здравља Богдана Мрвоша, дугогодишњег уредника панчевачког часописа за књижевност *Свеске*, песничка је збирка остала у ауторској заоставштини, после његове ране и пагле смрти. На основу три рукописне верзије, пратећи и гонетајући парочиту еволуцију Богдановог концепта, приредио сам ову његову тестаментарну ауторску књигу, поштујући успомену на песника и петнаестак година дуго пријатељство и сарадњу.

Сем *Измицања здравља*, Богдан Мрвош је објавио три песничке књиге – *Сви моји људи*, *Песма нешто ради* и *Смрт у кући*, оглашавајући се стиховима, пре свега, у другој половини 70-тих и првој половини 80-тих. (Мрвош је, сем тога, објавио и две књиге песама за децу, једну прозну књигу, колекцију критика и есеја, те избор преведене поезије Леонарда Коена, односно опсежну *Литологију новије канадске поезије*.) Последњих десетак година Богдан Мрвош није штампао ниједну песничку књигу, мада је доста активно штампао лирику на страницама периодике, те су готово све песме у *Измицању здравља* познате најљивијим пратиоцима наших новина и часописа. Наиме, у то време, Мрвош је стваралачку енергију усмерио ка покретању и уређивању *Свезака*, успевши, уз помоћ уредништва, да у врло незахвалном времену реализује један од најквалитетнијих домаћих часописа за књижевност. Зреле стваралачке године и вишегодишњи рад на *Измицању здравља*, проблеми са болешћу и укупна ситуација у југословенском друштву, утицали су да осетљиво срце Богдана Мрвоша, како ми се чини, у последњем лирском пројекту, начини и своје најзначајније ауторско остварење.

Песник је, утврдио сам радећи на приређивању, намерио да позне песме разврста у пет циклуса, веома логично развијајући идеју књиге, третирајући паралелно хетерогене теме, мењајући лирски тон, повремено се служећи директним, готово дневним ангажманом, затим, посежући за универзалнијом, елегичном поезијом. Видно је да је Богдану Мрвошу било стало и до поезије као актуелно дејствене чињенице, али је желео и да његова песничка реч буде оспособљена за будући живот.

У уводном циклусу „Песме XX” он из ироничне, сатиричке, често ругалачке позиције коментарише уобичајене, тривијалне околности овдашњег књижевног живота. Дугогодишње партиципирање на српској књижевној сцени као новинара, уредника, књижевног критичара; сарадња са писцима и уопште уметницима, оставиле су таман траг у песниковом срцу. Понекад је тај траг видљив у цинизму употребљених речи, каткад у благој заједљивости. Упоредите стихове из песме „Мала браћа”: *Све знају о мућкама и клановима / Ту и њамо оговарају ... / Кукавице сиње без којих не може / Ниједна књижевност*. Дефинишући главног „јунака” песме „Славни човек”, Мрвош ће приметити: *Главна му је храна, рекох, / наша инфериорност*. Песме из овог, уводног дела књиге су типични представници веристичког поетизма – баве се обичним, профаним темама, написане су једноставним идиомом, а слободан стих их чини пријемчивим за ширу публику. У већини случајева, видљиво је, реч је о песмама скромнијих амбиција.

Песник је знатно непосредније кренуо према опевавању властитог интимног света у наредном циклусу, названом „Осам”. Чини ми се да је, пре свега, покушавао да стиховима и њиховим ритмовима наслуту временски удаљене, загамњене узроке битних животних опредељења. Најуспелије је то реализовао у песми „Субота, преподне. Брат”, повезивањем две хронолошки одаљене ситуације и стварањем снажног ефекта пролазности сензација које нас одређују и прате у свесном животу, једном, заувек: *У свему се поновио / први дан првог разреда/ основне школе. Онда сам / из чистиња мира помислио/ да више нисам/ слободан и сјакојан. // Зајим је све што пошрајало.*

„Речи за утеху” – трећи циклус у *Измицању здравља* – сликају пролазност људских заноса. Суђено нам је, спознаје Мрвош, да боравимо и старимо у безутешном простору идеолошких, историјских, еротских, породичних, пријатељских и иних заблуда. У овом кругу песама, као и у прва два, песников лирски израз је шкрт, сведен на основно, без формалних езгибиција, без кићења. Песме се врло лако читају и прихватају. Можда је најубедљивији знак Мрвошевог индивидуализма саопштен у финалу песме „Писмо. Наставак”: *У сивари, све је почело одашле / што не волим извесна колективна расположења / на која је подешен радио, / моја једина веза са светом*. Поенту читавог циклуса представљају стихови из песме с насловом „Ведро песма. Летописац”: *Али ћемо ошатајти ујамћени као градићели / који се нису умели радовати*.

Централна намера четвртог циклуса, „Сећање на липу”, састоји се у покушају дијалога са нашим националном историјом. Мада је те песме писао у време тзв. националне еуфорије, видно је да се песник опирао колективним заблудама, а на дијалошко путовање кроз повесницу, он је пошао од досељавања Словена на Балкан („Словени на реци”), затим је размотрио неке моменте из националне прошлости из доба Немањића („Сабор у Расу”), стижући преко Косовске битке и потоњег доба („Вук Бранковић. Писмо унуцима”), до почетка деветнаестог века („Сузбијање пешчаре”) и

савремене калварије („Јесења равнодневица“). Посебно релевантном у овом делу *Измицања здравља* сматрам дугу, наративну песму „Урош Стефан четврти у својој царевини“.

Најбоље своје стихове уопште, усудио бих се то да кажем, Богдан Мрвош је оставио за пети, последњи циклус. У њему се бавио интимном судбином, говорећи суздржано али прецизно и стога ефектно о искуству боловања, здравствених криза, о борби са смрћу. Необично је драматична песма „Сан мајског преподнева“, потресна „Прича“. И насловна песма се прикључује врховима Мрвошевог лирског стваралаштва као и „Парке“ односно „Болести плућа“ (сам песник је намеравао да тај наслов да збирци).

Књига песама Богдана Мрвоша *Измицање здравља* резултат је снажног, вишегодишњег песничког напора да се ухвати у коштац са широким, разноврсним списком тема, са историјом и биографијом. Она је истовремено оставштина за будућност, али и за прошлост.